

Тетяна СТОЛЯРЧУК,
директор КУ «Судилківський інклюзивно-ресурсний центр»

Налагодження взаємодії між закладами освіти та ІРЦ

Партнерська взаємодія суб'єктів освітнього процесу в організації інклюзивного навчання полягає у психолого-педагогічній координації освітнього простору. Її розуміють як співробітництво, що породжується потребою в сумісній діяльності, в процесі якої забезпечуються особливі освітні потреби. Коефіцієнт якості цієї послуги залежить від вибору та застосування потрібних та актуальних технологій. Загалом пропозиція технологій, що формують співпрацю освітян, об'ємна. Напрацьований нами досвід у Судилківському ІРЦ дозволяє виокремити пріоритетні кроки для формування інклюзивного середовища та найбільш доцільні в генеруванні взаємодії на рівні ЗДО, ЗЗСО та інклюзивно-ресурсного центру, а саме: вдале поєднання традиційної технології педагогічного співробітництва і сучасної технології feedback.

Традиційно актуальною виступає технологія педагогіки співпраці – система методів і прийомів виховання та навчання на принципах гуманізму й творчого підходу до розвитку особистості, характерними домінантами якої є :

- проектність;
- цілісність;
- робота в групі;
- керованість процесом.

Концептуальними засадами діяльності команди супроводу передбачено роботу в групах. Усі учасники супроводу – партнери у досягненні поставленої мети, яких об'єднує спільна відповідальність за реалізацію освітньої траєкторії кожного здобувача освіти. Це ознака цілісності й цінності. Командою супроводу створено індивідуальну програму розвитку дитини, що містить в собі результати діяльності координованого механізму та виразні ознаки проектності. Все перераховане вище базується на засадах технології педагогічного співробітництва. Співпраця сателітів інклюзивного простору неможлива без використання фундаментальної та традиційної по своїй суті педагогічної взаємодії.

Окрім технології співпраці активно застосовується технологія зворотного зв'язку – feedback. Базисний принцип – принцип сендвіча, суть якого полягає в тому, що початок і висновок feedback має містити позитив, а середина – необхідна критика і зауваження. Тобто алгоритм «позитив – конструктивна критика – варіанти подальших дій – висновок-позитив» – основні складові принципу сендвіча. Культура підтримки базується на підході «рівний-рівному пліч-о-пліч», включаючи кожного учасника.

Feedback – сучасний інструмент розбудови якісної інклюзивної освіти та успішного функціонування ЦРЦ, діяльності команди супроводу, конструктивних взаємозв'язків між її учасниками, створення результативних взаємин з батьками дітей з особливими потребами, вона формує емпатійні особистісні зв'язки та синхронізує діяльність, підпорядковуючи її

єдиній домінанті. Правильний feedback допомагає поліпшити якість роботи, дає поштовх до подальшого розвитку дитини.

Важливий чинник використання технології feedback – реальне усвідомлення того, що будь-який учасник інклюзивного процесу на своєму рівні та розумінні потребує визнання докладених зусиль та витраченого часу. Також важливо коректно доносити свою думку, не нав'язуючи її, а аргументуючи. Неприйнятним є формування почуття провини, чітке розуміння у партнерів наших очікувань.

Отже, модель технології зворотного зв'язку, передусім має на меті мотивацію удосконалення роботи та покращення її результатів. Оскільки інклюзія, власне, процес навчання, – то як інструмент, feedback неможливий як ситуативне фрагментарне вкраплення. Це методично вибудований пролонгований процес, що підпорядковується певним принципам і правилам. Їх доречно умовно розділяти на два напрямки: успішний менеджмент та грамотна психологічна складова, які одночасно доповнюють та жодним чином не можуть замінити один одного.

Фундаментальними принципами зазначеної технології виступають:

- активний принцип «відкритого вікна» і готовність до співпраці всіх учасників освітнього процесу інклюзивної освіти;
- спрямування на дію, а не на окремого суб'єкта інклюзії;
- конкретизація та чіткість окресленої мети, зацікавленість в її досягненні;
- використання мистецтва «маленьких кроків»;
- толерантність, емпатійність, взаємоповага та взаєморозуміння;
- прозорість та відвертість міжособистісних стосунків;
- відповідальність кожного на будь-якому етапі.

Партнерські напрямки соціальної взаємодії з використанням feedback інструменту також різні:

- освітні менеджери – педагоги;
- педагоги – діти;
- діти – батьки;
- батьки – освітні менеджери.

На кожному етапі ланцюгової взаємодії не може бути дрібниць. Кожен фрагмент наповнений змістом, професійністю та емпатійністю. Кожен освітній менеджер озброєний вибудованою концепцією, вчитель (асистент вчителя) – володіє повною мірою практичними методами та прийомами роботи з певними категоріями дітей з особливостями розвитку, має сучасні корекційні засоби, що додають якості, батьки – перебувають в конструктивній фазі прийняття проблеми, що супроводжує дитячий розвиток та пошук шляхів її вирішення, діти – щасливі та успішні, незалежно від того, якими труднощами супроводжується їхній розвиток.

Засади партнерської взаємодії

Активний принцип "відкритого вікна" і готовність до співпраці всіх учасників освітнього процесу
Конкретизація та чіткість окресленої мети, зацікавленість в її досягненні
Спрямування на дію, а не на окремого суб'єкта інклюзії
Використання мистецтва "маленьких кроків"
Толерантність, емпатійність, взаємоповага та взаєморозуміння
Прозорість і відвертість міжособистісних стосунків
Відповідальність кожного на будь-якому етапі

Діяльність ЦРЦ передбачає дотик на кожному вищезазначеному етапі, що, власне, і передбачає фасилітація та координація дій. Для цього першочергово необхідно стратегічне планування роботи фахівцями центру з кожною категорією та з випередженням на крок моделюючої ситуації і, звісно, з високим коефіцієнтом якості. Логічно вибудована, циклічно завершена компетентність діяльності ЦРЦ передбачає різні форми діяльності та співпраці:

- інструктивно-методичні наради;
- семінари-практикуми/вебінари;

- тренінги;
- індивідуальні та групові консультації;
- просвітницькі заходи;
- участь у громадських обговореннях та діяльності громадських організацій тощо.

Технологія зворотного зв'язку передбачає автономію інклюзивно-ресурсного центру лише у компетентності та у врахуванні інтересів конкретної дитини.

Слід зазначити, що feedback може бути влучним та актуальним як індивідуальний, так груповий і змішаний у різних варіаціях. Групова комунікація водночас неможлива без відповідальної фасилітації. В інклюзивному навчанні відповідальність за неї повинен взяти на себе інклюзивно-ресурсний центр. Саме ІРЦ надає домінуючі вектори синергії, а також безпосередньо реалізує поставлену мету та завдання. Це і є комплексна оцінка стану розвитку дитини з особливими освітніми потребами, виокремлення її сильних сторін розвитку та компетенцій, визначення потреб і траєкторії подолання труднощів, методичний супровід причетних до інклюзивного навчання педагогів, участь у командах супроводу, просвітництво і співпраця з батьками та громадськими організаціями осіб, що опікуються проблемами даного напрямку. Все перераховане втрачає якість і зміст без зворотного зв'язку як інструмента та (або) технології. Лише грамотне та конструктивне використання технології зворотного зв'язку в освітній громаді призводить до реалізації державної концепції, задекларованих рівних прав та можливостей, а також якісної освіти загалом і вирішення проблем та забезпечення потреб конкретної дитини зокрема.

Зробити інклюзію ефективною та реальною допомагають сучасні інновації та емпатія. Командою супроводу та фасилітаторами можуть бути використані різні технології, але об'єднують всі інновації бажання допомогти дитині, забезпечити включення її в освітній процес.

Ірина КОТЛІНСЬКА,
фахівець (консультант) КУ «Інклюзивно-ресурсний центр»
Городецької міської ради

Діагностичний інструментарій оцінки мовленнєвого розвитку дитини

Основною функцією інклюзивно-ресурсного центру є проведення комплексної оцінки розвитку особи, зокрема: оцінки мовленнєвого розвитку. Оцінка мовленнєвого розвитку проводиться з метою визначення рівня розвитку та використання вербальної / невербальної мови та наявності мовленнєвого порушення та його структури.

Мовленнєвий розвиток – складний психологічний процес, що не зводиться до простого відтворення дитиною почутої мови. Він визначається мірою сформованості знань, умінь та навичок дитини і виявляється в соціальній та інтелектуальній активності у колі дорослих та однолітків.

Вивчення мовленнєвого розвитку має важливе значен-

ня в системі всієї корекційно-розвиткової роботи. Від його результатів залежать напрями організації педагогічного, психологічного і логопедичного впливу на дитину.

Діагностичний інструментарій та методики, які використовуються при цьому, добираються в залежності від мети обстеження.

Дидактичний матеріал підбирається відповідно до:

- віку дитини (чим менша дитина за віком, тим реалістичніші повинні бути об'єкти, що пред'являються дитині);
- рівня розвитку мовлення (чим нижче рівень розвитку мовлення дитини, тим реалістичнішим повинен бути пропонувані матеріал);